

Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymän perussopimuksen muutos

Kaupunginhallitus 28.04.2025 § 127
130/00.04.01/2025

Valmistelija: kaupunginjohtaja Pauli Piiparinen

Seloste ja perustelut: Seutuhallitus 26.3.2025 § 38:

Seutujohtaja Nurminen

Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymä on jäsenkuntiensa - Kangasala, Lempäälä, Nokia, Orivesi, Pirkkala, Tampere, Vesilahti ja Ylöjärvi – vuonna 2005 muodostama vapaaehtoinen Kuntalain mukainen kuntayhtymä. Kuntayhtymän tehtävistä ja päätöksenteosta on sovittu jäsenkuntien valtuustojen hyväksymässä perussopimuksessa.

Kuntayhtymän jäsenkunnat ovat käyneet keskustelua kuntayhtymän perussopimuksen muuttamisesta. Muutoksen tavoitteena on vahvistaa seutuhallituksen asemaa/toimintaa. Muutoksen keskeinen sisältö on kuntayhtymän seutuhallituksen jäsenten valinta asemavaltuutukseen pohjautuen.

Kuntayhtymän jäsenkunnat ovat neuvotelleet ratkaisuehdotuksen, jossa Tampereen kehyskunnat nimeävät seutuhallitukseen yhteensä seitsemän jäsentä ja heidän henkilökohtaiset varajäsenensä kunkin kaupungin tai kunnan hallitusten ja valtuustojen puheenjohtajistosta. Tampereen kaupunki nimeää seutuhallitukseen pormestarin ja apulaispormestarit. Muut seutuhallituksen jäsenet ja kaikkien jäsenten henkilökohtaiset varajäsenet Tampereen kaupunki nimeää kaupunginhallituksen taikka kaupunginvaltuuston puheenjohtajistosta. Tarvittaessa Tampereen kaupunki voi nimetä seutuhallituksen varajäsenet myös kaupunginhallituksen varsinaisista jäsenistä.

Seutuhallituksen kokoonpanon muodostamisessa otetaan huomioon tasa-arvolain säännökset. Seutuhallituksen jäsenmäärä ja paikkajakoon kuntien kesken ei esitetä muutoksia.

Muutoksen toteuttaminen tarkoittaa, että kuntayhtymän toimintaan sovelletaan jatkossa kuntalain mukaista yhden toimielimen mallia. Muutoksessa kuntayhtymän nykyisen yhtymäkokouksen tehtävät jaetaan seutuhallituksen ja jäsenkuntien kesken. Jäsenkunnat päättäisivät jatkossa jäsenten valitsemisesta seutuhallitukseen, kuntayhtymän tilinpäätöksen hyväksymisestä ja vastuuvapauden myöntämisestä sekä tarkastuslautakunnan ja tilintarkastajan valitsemisesta.

Muutosehdotus perussopimukseen tehdään seutuhallituksessa, ja uuden perussopimuksen hyväksyvät jäsenkuntien valtuustot. Perussopimusmuutos tulee kaikkien osapuolten osalta voimaan, kun vähintään 2/3 jäsenkuntien valtuustoista sen hyväksyy ja niiden asukasluku on vähintään puolet kaikkien jäsenkuntien yhteenlasketusta asukasluvusta. Perussopimusmuutos korvaa voimaantulopäivästään alkaen vuonna 2008 kunnanvaltuustojen hyväksymän perussopimuksen.

Muutos tulee voimaan, kun uusi seutuhallituskausi alkaa 1.8.2025.

Seutuhallitus käsitteli perussopimuksen muutosta kokouksessaan 25.2.2025 ja päätti jättää asian pöydälle. Lisäksi seutuhallitus päätti puheenjohtajan esityksestä pyytää jäsenkuntien kunnan/kaupunginhallituksilta lausunnon perussopimuksen muutoksesta ennen seutuhallituksen päätöksentekoa. Lausunto pyydettiin 18.3.2025 mennessä.

Lausunto saatiin seitsemältä jäsenkunnalta määräaikaan mennessä. Pirkkalan kunta käsittelee lausuntoa kunnanhallituksen kokouksessa 24.4., ja lausunto kuullaan seutuhallituksen kokouksessa. Saatujen lausuntojen perusteella Kangasalan, Nokian, Oriveden, Tampereen, Vesilahden ja Ylöjärven kuntien/kaupunkien hallitukset puoltavat esitystä perussopimuksen muutoksesta. Lempäälän kunta esittää, että seutuhallitukseen valittaisiin edustajia kunnanhallitustyöskentelyyn osallistuvista siten, että eri puolueiden edustajuus seutuhallituksessa säilyy.

Pääosin annetuissa lausunnoissa hyvänä pidettiin seutuhallitukseen valittavan henkilön keskeistä roolia oman kuntansa päätöksenteossa, mutta toisaalta asian nähtiin kaventavan alueellisen demokratian toteutumista. Lausunnoissa tuotiin esiin hallinnollisen työn lisääntyminen kunnissa, kun jatkossa aiemmin yhtymäkokouksen käsittelemiä asioita tuotaisiin yhden toimielimen kuntayhtymän mallissa päätöksentekoon kaikissa jäsenkunnissa. Lisäksi tuotiin esiin riski päätöksenteon hidastumisesta, mikäli kunnissa ei tehdä yhdenmukaisia päätöksiä em. asioista. Nokian kaupunki toteaa lausunnossaan, että seutuhallituksen jäsenten nimeämisen koordinaatiosta on sovittava etukäteen.

Yhteenvedo lausunnoista on koostettu seuraavassa:

Kangasalan kaupunki

Kangasalan kaupunki toteaa lausunnossaan, jonka kaupunginhallitus yksimielisesti hyväksyi, että neuvottelun tuloksena valmisteltu esitys uudeksi perussopimukseksi on hyväksyttävissä. Osana uudistuksen vaikutuksen arviointia Kangasalan kaupunki haluaa tuoda esiin seuraavat näkemykset:

Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymän toiminta on nykyisellään organisoitu erinomaisen kustannustehokkaasti ja sen toiminta on monin tavoin merkittävää ja vaikuttavaa.

Yhtymäkokouksen toimintatapaa on pidetty tehokkaana ja siirtyminen yhden toimielimen kuntayhtymään hidastaa ja muodostaa byrokratiaa jokaisen jäsenkunnan päätöksenteossa, kun jatkossa yhtymäkokouksen toimivaltaan kuuluneita asioita tuotaisiin jäsenkuntien toimivaltaisten päätettäväksi vuosittain. Kangasalan kaupunki tuo esiin riskin siitä, että jäsenkuntien toimivaltaisten toimielinten päätökset eivät olisikaan yhteneväisiä, jolloin siirryttäisiin takaisin yhtymäkokouksen koolle kutsumisen menettelyyn.

Seutuhallituksen muodostuminen on nykyisen perussopimuksen ja kuntalain 58 §:n mukaan riippuvainen viimeisimpien kuntavaalien tuloksesta, jolla on haluttu varmistaa alueellisen demokratian toteutuminen. Esitetty muutos seutuhallitukseen valittavien roolista jäsenkuntien hallitusten tai valtuustojen puheenjohtajistoista tai Tampereen laajempi mahdollisuus koetaan haastavana tilanteena.

Positiivisena asiana ehdotetussa uudistuksessa nähtiin seutuhallitukseen valittavan henkilön keskeinen rooli oman kunnan päätöksenteon äärellä. Edustaja edustaa jatkossa ensisijaisesti edustamansa kunnan yhteistä näkemystä.

Esitetty muutos tuo kunnat erilaiseen tilanteeseen, koska kussakin kunnassa on eri perustein määritelty kuntien hallitusten ja valtuustojen puheenjohtajiston laajuudet. Perusteet puheenjohtajistojen henkilömäärille perustuvat kunkin kunnan omiin perinteisiin ja tarpeisiin. Lisäksi Eduskunta säätäessään kuntalakia on halunnut turvata kuntayhtymien päätöksenteossa alueellisen demokratian toteutumisen.

Tampereen kaupunkiseudun hyvään yhteistyöhön ja toimintatapoihin ei kuulu Kangasalan näkemyksen mukaan kirjaus siitä, että muutokset perussopimukseen voitaisiin tehdä, mikäli vähintään 2/3 jäsenkuntien valtuustoista sen hyväksyy. Mainintaa tulisi muuttaa esimerkiksi siten, että yksi kunta ei voisi yksinään haitata tai estää päätöksentekoa, mikäli erimielisyyttä syntyy.

Lempäälän kunta

Lempäälän kunta näkee ongelmallisena, että seutuhallituksen kokoonpano rajattaisiin vain johtaviin luottamushenkilöihin. Lempäälän kunta esittää kunnanhallituksen yksimielisessä lausunnossa, että seutuhallitukseen valitaan edustajia kunnanhallitustyöskentelyyn osallistuvista siten, että eri puolueiden edustajuus seutuhallituksessa säilyy.

Lempäälän kunta toteaa lausunnossaan, että Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymä on Lempäälälle tärkeä seutuyhteistyön alusta, jonka ylläpitämiseen ja kehittämiseen Lempäälällä on vahva intressi.

Yhden toimielimen kuntayhtymä tarkoittaa sitä, että tärkein päätöksenteko tehdään jatkossa seutuhallituksessa. On huomattava, että seutuhallituksessa äänivalta ei perustu kuntien asukasluvun kehitykseen, vaan jakoon, jossa Tampereella on kuusi jäsentä ja kullakin kehyskunnalla yksi jäsen (ääni per jäsen). Päätösvallan siirtyminen seutuhallitukselle tasapäistää äänivaltaa kehyskuntien kesken, kun kaikilla kehyskunnilla olisi yksi ääni. Kuitenkin vuosittaisista käyttömenoista jäsenkuntia laskutetaan asukaslukujen suhteessa.

Siirtyminen yhden toimielimen kuntayhtymään tiivistää kuntayhtymän päätöksentekorakennetta. Jatkossa kuntayhtymän päätöksenteko nojaisi seutuhallitukseen ja jäsenkuntien omiin päätöksiin nykyisten yhtymäkokouksen ja seutuhallituksen sijaan. Muutoksen voidaan olettaa vähentävän kuntayhtymän päätöksentekoon liittyviä kustannuksia. Muutos ei lisää Lempäälän kustannuksia, sillä jäsenkuntiin siirtyvä päätöksenteko on sovittavissa kunnan omiin kokousaikatauluihin. Muutos kuitenkin lisää vähäisesti kuntien luottamushenkilöiden työmäärää, kun kaikkien jäsenkuntien toimivaltaiset toimielimet käsittelevät vuosittain mm. kuntayhtymän tilinpäätöksen.

Nokia

Nokian kaupunginhallitus puoltaa lausunnossaan suunniteltua perussopimuksen muutosta äänin 6–3.

Kuntayhtymän seutuhallituksen asettaminen asemavaltuutuksen perusteella siten, että kehyskunnista seutuhallituksen jäsen ja hänen henkilökohtainen varajäsen nimetään joko kunnanhallitusten ja kunnanvaltuustojen tai hallitusten puheenjohtajistosta on perusteltu muutos. Seutuhallituksen jäsen edustaa selkeästi kuntaansa, ja käyttää seutuhallituksessa puhe- ja äänioikeutta kuntansa

mandaatilla. Muutos myös varmistaa sen, että seutuhallituksen jäsen on samalla kuntansa kunnanhallituksen työssä mukana joko suoraan jäsenenä tai puhe- ja läsnäolo-oikeudella. Seutuhallituksen jäsenten nimeämisen koordinaatiosta on sovittava etukäteen.

Suunniteltu muutos tarkoittaa nk. yhden toimitelimen mallia kuntayhtymässä. Tästä muutoksesta seuraa se, että kussakin jäsenkunnassa päätetään jatkossa erikseen kuntayhtymän seutuhallituksen jäsenen nimeämisen lisäksi tilinpäätöksen hyväksymisestä ja vastuuvapauden myöntämisestä, kuntayhtymän tarkastuslautakunnan valitsemisesta sekä tilintarkastajan valitsemisesta. Mikäli jäsenkunnat eivät tee yhtäpitäviä päätöksiä jäsenkuntien päätösvaltaan kuuluvissa asioissa, kutsuu seutuhallitus koolle yhtymäkokouksen päättämään asiasta. Nämä esitetyn muutoksen seurannaisvaikutukset aiheuttavat lisää hallinnollista työtä, ja erimielisyystilanteissa päätöksenteon hitautta.

Orivesi

Oriveden kaupunginhallitus puoltaa suunniteltua perussopimuksen muutosta. Päätöksestä jätettiin eriävä mielipide. Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymä on Oriveden kaupungille tärkeä seutuyhteistyön alusta. Kuntayhtymän seutuhallituksen asettaminen asemavaltuuden perusteella siten, että kehyskunnista seutuhallituksen jäsen ja hänen henkilökohtainen varajäsenensä nimetään joko kunnanhallitusten ja kunnanvaltuustojen puheenjohtajistosta on perusteltu muutos. Seutuhallituksen jäsen edustaa kuntaansa, ja käyttää seutuhallituksessa kuntansa puhe- ja äänioikeutta. Muutos myös varmistaa sen, että seutuhallituksen jäsen on samalla kuntansa kunnanhallituksen työssä mukana.

Suunniteltu muutos nk. yhden toimitelimen mallin tiivistää kuntayhtymän päätöksentekorakennetta ja muutoksesta seuraa se, että kussakin jäsenkunnassa päätetään jatkossa erikseen kuntayhtymän seutuhallituksen jäsenen nimeämisen lisäksi tilinpäätöksen hyväksymisestä ja vastuuvapauden myöntämisestä, kuntayhtymän tarkastuslautakunnan valitsemisesta sekä tilintarkastajan valitsemisesta. Mikäli jäsenkunnat eivät tee yhtäpitäviä päätöksiä jäsenkuntien päätösvaltaan kuuluvissa asioissa, kutsuu seutuhallitus koolle yhtymäkokouksen päättämään asiasta. Nämä esitetyn muutoksen seurannaisvaikutukset aiheuttavat lisää hallinnollista työtä, ja erimielisyystilanteissa päätöksentekoon viivettä. Muutoksen voidaan olettaa vähentävän kuntayhtymän päätöksentekoon liittyviä kustannuksia.

Pirkkala

Pirkkalan kunnanhallitus käsitteli lausuntoa Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymän perussopimuksen muuttamisesta kokouksessaan 24.3.2025. Täydennyksenä pöytäkirjalle: Pirkkalan kunnanhallitus päätti äänin 9-2 antaa lausuntonaan Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymän perussopimuksen muutoksesta, että Pirkkalan kunta puoltaa suunniteltua perussopimuksen muutosta.

Tampere

Tampereen kaupunki pitää kuntien valtuustojen ja hallitusten puheenjohtajien ja kuntajohtajien yhdessä neuvottelemaa Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymän perussopimusmuutosta tarpeellisena. Muutos vahvistaa kuntien ja kaupunkiseudun kuntayhtymän yhteistyön toimivuutta.

Vesilahti

Vesilahden kunnanhallitus tukee lausunnossaan Seutuhallituksen esitystä Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymän perussopimuksen muutoksesta. Esitys hyväksyttiin äänin 4–3.

Ylöjärvi

Ylöjärven kaupunginhallitus puoltaa ehdotettua perussopimuksen muutosta seutuhallituksen 25.2.2025 § 27 perusteluihin viitaten. Esitys hyväksyttiin äänin 7–4. Päätöksestä jätettiin kolme eriävää mielipidettä.

Päätösehdotus. Seutujohtaja Nurminen:

Seutuhallitus päättää esittää, että Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymän jäsenkunnat hyväksyvät kuntayhtymän perussopimuksen muutoksen liitteen mukaisesti.

Päätös:

Keskustelun kuluessa Pauliina Österberg teki esittelijän päätösehdotuksesta poikkeavan päätösehdotuksen seuraavasti:

"Tampereen kehyskunnat nimeävät seitsemän jäsentä ja heidän henkilökohtaiset varajäsenensä kunkin kunnan tai kaupunginhallitusten jäsenistä tai valtuuston puheenjohtajistosta siten, että kuntavaalien tuloksen mukainen alueellinen demokratia toteutuu."

Anne Nyman kannatti ehdotusta.

Koska oli tehty seutujohtajan päätösehdotuksesta poikkeava kannatettu ehdotus, puheenjohtaja esitti suoritettavaksi äänestyksen kättennostoäänestyksellä.

Suoritetussa kättennostoäänestyksessä seutujohtajan pohjaehdotus sai 11 ääntä (Dündar-Järvinen Aila, Kolehmainen Toni, Kouhia Raimo, Kummola Kalervo, Mustakallio Jaakko, Pispala Kristiina, Porttikivi Ilkka, Raevaara Arne, Rokosa Inna, Viljanen Jussi ja Virkkunen Katri) ja Pauliina Österbergin ehdotus 2 ääntä (Nyman Anne ja Österberg Pauliina).

Puheenjohtaja totesi seutujohtajan ehdotuksen tulleen seutuhallituksen päätökseksi.

Liitteenä olevassa perussopimusluonnoksessa näkyvät punaisella ehdotetut muutokset voimassa olevaan perussopimukseen.

Toimivalta:	Hallintosääntö
Lisätietoja päätöksestä:	kaupunginjohtaja Pauli Piiparinen, p. 040 133 4848, etunimi.sukunimi@ylojarvi.fi
Liite:	Luonnos perussopimuksesta
Oheismateriaali:	Kuntien pöytäkirjanotteet ja lausunnot
Esittelijä:	Kaupunginjohtaja
Päätösehdotus:	Kaupunginhallitus päättää ehdottaa kaupunginvaltuustolle viitaten seutuhallituksen 26.3.2025 § 38 perusteluihin, että se

1. hyväksyy Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymän perussopimuksen liitteenä olevan luonnoksen mukaisesti ja

2. valtuuttaa kaupunginjohtajan hyväksymään siihen teknisluontoisia korjauksia ja päivityksiä.

Päätös:

Keskustelun kuluessa Jenni Kiiskinen ehdotti, että kaupunginhallitus esittää valtustolle, ettei liitteenä olevaa sopimusta hyväksytä. Hannu Ruuska kannatti Kiiskisen ehdotusta.

Koska oli tehty kaupunginjohtajan päätösehdotuksesta poikkeava kannatettu ehdotus, puheenjohtaja esitti suoritettavaksi äänestyksen nimenhuudolla siten, että ne, jotka kannattavat kaupunginjohtajan ehdotusta, äänestävät jaa. Mikäli ei voittaa, Kiiskisen ehdotus tulee kaupunginhallituksen päätökseksi.

Äänestysesitys ja -tapa hyväksyttiin yksimielisesti.

Suoritettussa nimenhuutoäänestyksessä annettiin 7 jaa-ääntä (Ahonen, Haataja, Heikkilä-Halkola, Kolehmainen, Kotiranta, Luojus, Stenman) ja 4 ei-ääntä (Hirsimäki, Kiiskinen, Ruuska, Sarvijärvi), joten puheenjohtaja totesi kaupunginjohtajan päätösehdotuksen tulleen kaupunginhallituksen päätökseksi.